

MLADI
ŠERLOK
HOLMS

GRIMIZNA PIJAVICA

ENDRU LEJN

Preveo Vladan Stojanović

alnari
PUBLISHING

Beograd, 2012.

Knjiga posvećujem trima učiteljicama koji su me godinama učili da pišem – Silviji Klark, Iv Vilson i Ajris Kanon – kao i četvorici pisaca čija dela su mi poslužila kao uzor – Stivenu Galageru, Timu Pauersu, Džonatanu Kerolu i Dejvidu Morelu.

Zahvaljujem se i: Marku i Ket Dimok, na ohrabrenju; Steli Vajt, Mišel Fraj, Skotu Frejzeru, A. Kinsonu, Krisu Čoku, Suzan Belčer, L. M. Kauanu, L. Hej, Stjuartu Bentliju, Mendi Nolan, D. J. Menu i svima koji su za Amazon napisali kritiku prve knjige o Mladom Šerloku, kad mi je podrška bila najpotrebnija; i Dominik Kingston i Džoani Oven iz Makmilana, zato što su se sjajno starale o meni. Još jednom, hvala svima.

PROLOG

Džejs Hilidžer mislio je da halucinira kad je prvi put video džinovsku pijavicu.

U toploj i vlažnoj džungli na Borneu bilo je kao u turskom kupatilu. Odeća mu se lepila za telo. Vazduh je bio toliko vlažan da znoj nije isparavao s kože. Samo je kapao s prstiju i nosa, ili se kotrljao niz telo i skupljao na mestima gde je odeća do-dirivala kožu. Šljapkao je pri svakom koraku jer su mu kožne čizme bile pune vode. Ako se tako nastavi, obuća će istruleti za nekoliko nedelja. Nikad se u životu nije osećao tako jadno i neprijatno.

Od sparine mu se vrtelo u glavi. Mislio je da halucinira od jare, dehidracije i zato što danima nije čestito jeo. Već mu se izvesno vreme činilo da iz džungle dopiru čudni glasovi. Šaputali su o njemu. Smejali su mu se. Uveravao je sebe da je to samo pesma vetra u gustim krošnjama. Ponekad bi mu došlo da im vikne da umuknu, čak i da ispali koji hitac ako ga ne poslušaju.

Susretao se sa zapanjujućim životinjama. Nije znao da li su stvarne, ili su samo tvorevina njegovog namučenog uma. Video je majmune s golemim, loptastim nosevima; narandžaste, crvene i plave žabe veličine palca; odraslog slona ne višeg od

njegovih ramena; životinju nalik svinji, s tamnom dlakom i dugom, šiljatom i savitljivom surlom. Koje od njih su stvarne, a koje plod njegove mašte?

Vil Gimson, koji ga je pratio u stopu, iznenada se zaustavio i savio u struku, s rukama na kolenima. Duboko je udisao vlažni vazduh. „Moram da se odmorim“, rekao je bez daha. „Jedva hodam.“

Hilidžer je iskoristio priliku da otre čelo maramicom, koja je verovatno bila mnogo vlažnija od lica. Možda se priviđenja javljaju kao posledica tropske groznice. Bornejske šume bile su rasadnik opasnih bolesti. Pričalo se da su neki ljudi, posle nekoliko nedelja lutanja po džungli, pronađeni s licem pokrivenim živim ranama ili mesom koje se ljuštilo s kostiju.

Zabrinuto se osvrtao na svakom koraku. Imao je utisak da mu se i drveće podsmeva. Prolazio je pored iskrivljenih i čvorovnatih stabala. Sitnije biljke i loze nicale su iz njih kao paraziti. Nije mogao da vidi nebo od isprepletanog zelenila. Do prašumskog tla dopiralo je tek nešto malo zelenkastog svetla.

Drhtao je uprkos zapari. Ne bi bio na ovom groznom mestu da se nije toliko bojao svog poslodavca.

„Predlažem da dignemo ruke“, reče. Zaista nije želeo da provede ni minut duže u džungli. Hteo je da se vrati u luku i utovari kaveze sa životinjama koje su uhvatili. Čeznuo je za povratkom u civilizaciju. „Nije ovde. Biće zadovoljan i životinjama koje smo dosad ulovili. Hajde da odustanemo. Neće ni primetiti da je nema.“

„Budi siguran da će primetiti“, smrkuto će Gimson. „Želi je više od svega. A ne bi nam zamerio kad bismo se vratili samo s njom.“

Hilidžer je hteo da ospori ovu tvrdnju, ali Gimson je tad viknuo: „Čekaj! Mislim da sam je video!“

Hilidžer mu je prišao. Još je bio presamićen u struku. Posmatrao je podnožje velikog drveta.

„Pogledaj“, ispružio je ruku ka drvetu.

Hilidžer je u barici između korenja video nešto što je ličilo na svetlocrveni ugrušak krvi, veličine ljudske šake. Blistao je pod slabašnim zracima sunca.

„Da li si siguran da je to to?“, pitao je.

„Djuk ju je tako opisao. Upravo tako.“

„Šta ćemo sad?“

Gimson je ćutke ispružio ruku i stisnuo stvorenje kažiprstom i palcem. Podigao ga je. Oklembesilo se kao da u sebi nema ni koščicu. Hilidžer ga je posmatrao kao opčinjen.

„To je ono što tražimo“, reče Gimson pa je okrenu da je podrobnije ispita. „Pogledaj – evo usta, odnosno sisaljke, ili kako god da ovo zovu. Zubi su raspoređeni po ivicama. Ima sisaljku i na suprotnom kraju. Tako se drži – priljubi oba kraja.“

„Da bi sisala krv?“, smrknuto će Hilidžer.

„Sisa krv sa svih bića dovoljno sporih da se za njih zakači“, objašnjavao je Gimson. „Kači se na male slonove, tapire s dugim surlama – na sve živo.“

Pijavica je menjala oblik pred njihovim očima. Stanjila se i izdužila. Kad ju je Gimson podigao, bila je gotovo kružna, a sad je podsećala na debelog crva. Držao ju je na trećini razdaljine od glave – ako se deo sa ustima može tako nazvati.

„Šta će mu to čudo?“, glasno je razmišljao Hilidžer. „Zašto šalje ljude u bespuća džungle da skupljaju tu gadost?“

„Tvrđi da čuje njihov zov. Veruj mi da na želiš da znaš šta radi s njima kad ih dobije.“ Nagnuo se iznad životinje. Pažljivo ju je ispitivao. Slepog stvorenje migoljilo se ka njemu. Postalo je svesno vruće krvi u blizini. „Ova se odavno nije hranila.“

„Otkud znaš?“

„Traga za šta da se prikači.“

„Da li da je ostavimo?“ pitao je Hilidžer. „Da sutra potražimo drugu?“ Pošto mu se nije ostajalo u džungli, nadao se da će Gimson reći ne.

„Ova je prva koju smo opazili posle sedam dana“, odvrati Gimson. „Ko zna da li ćemo naći drugu. Ne, moramo da je ponese.“

„Da li će preživeti put?“

Gimson sleže ramenima. „Verovatno – ako se najede pre no što krenemo.“

„Dobro. Šta predlažeš? Majmuna? Jedno od onih svinjoličkih stvorenja?“

Gimson je ćutao.

Hilidžer se okrenuo. Gimson ga je posmatrao sa izvesnom simpatijom, ali i sa izraženim gađenjem.

„Predlažem da ti zavrneš rukav.“

„Jesi li poludeo!?!“, prošapta Hilidžer.

„Nisam. Ja sam tragač i vodič“, strpljivo je objašnjavao. „Da li si se ikada zapitao zašto si postao deo ove ekspedicije? A sad, zavrni rukav! Ovoj gnusobi neophodna je krv, i to odmah.“

Hilidžer je znao kako će Djuk reagovati ako, umesto da je nahrani, dopusti da pijavica crkne. Zato je polako zavrnuo rukav.

PRVO POGLAVLJE

„Da li si ikada razmišljao o mravima?“, upita ga Ejmijus Krou.

Šerlok odmahnu glavom. „Mislim da nisam, izuzev kad se na izletima razmile preko sendviča s džemom.“

Izašli su u obilazak seoskih predela oko Sarija. Sunce je peklo pravo u potiljak. Pritiskalo je Šerloka kao nevidljivi teret. Udisali su vazduh prožet snažnim mirisima poljskog cveća i sveže pokošene trave.

Trgnuo se kad mu je pčela prozujala pored uva. Nije mario za mrave, ali pčela se plašio.

Krou se nasmeja. „Zašto Britanci toliko vole sendviče s džemom? Tvrdim da gajite prehrambene navike kakve se u drugim delovima sveta nigde ne mogu sresti. Engleski puding, sendviči s džemom – bez korice, podrazumeva se – i povrće toliko prekuvano da se pretvori u bezukusnu kašu. Za vaša jela ni zubi ne trebaju.“

Dečaka je ovo pogodilo. „A šta je to tako divno u američkoj kuhinji, moliću lepo?“ Promenio je položaj na kamenom zidu na kojem je sedeo. Tle se odatle spuštalo ka obližnjoj reci.

„Odresci“, šturo će Krou. Nalaktio se na zid koji mu je dopirao do grudi. Naslonio je četvrtastu bradu na ruke. Šešir širokog

oboda štitio ga je od sunca, a nosio je uobičajeno belo odelo. „Veliki odresci, na roštilju. Valjano pečeni, tako da budu hrskavi na ivicama, a ne samo prevučeni preko plamena i poliveni gustim brendi sosom, kao što rade Francuzi. Nikad mi neće biti jasno zašto niko van Sjedinjenih Država ne ume da ih spremi kako treba – nije potrebna nadbiskupska pamet da bi se dobio dobro pečeni i servirani odrezak?“ Muklo je uzdahnuo. Dobro raspoloženje ustuknulo je pred setom, neuobičajenom za njega.

„Nedostaje ti Amerika?“ zapita ga Šerlok.

„Odsustvovao sam duže no što bi trebalo. Znam da i Virdžinija tuguje za starim domom.“

Slika Krouove kćeri ispunila je dečakov um: jaše Sandiju, a gusta i duga bakarnocrvena kosa vijori se za njom kao plameni jezik.

„Kad ćete se vratiti?“ pitao je. Nadao se da neće uskoro. Navikao se na Kroua i Virdžiniju. Otkako je došao da živi kod strica i strine, godilo mu je druženje s njima.

„Kad završim posao.“ Široki osmeh osvanuo je na učiteljevom izboranom licu, išibanom suncem i vetrom. Naglo se oraspoložio. „I kad procenim da sam ispunio obećanje koje sam dao tvom bratu: da ću te naučiti svemu što znam. Predlažem da se vratimo mravima.“

Šerlok je uzdahnuo. Spremao se da čuje još jednu improvizovanu lekciju. Gorostasni Amerikanac imao je običaj da iz neposredne okoline na selu, u gradu ili nečijoj kući odabere nešto da mu posluži za pitanja, postavljanje problema ili logičke zagonetke. Takvi postupci su sve više nervirali Šerloka.

Krou se uspravi i pogleda oko sebe. „Mislim da sam video nekoliko mrava.“ Znatizeljno je prišao humci suve zemlje u travi. Šerloka nije mogao da zavara: učitelj ih je sigurno opazio još dok su se peli, i odlučio da ih iskoristi kao potku za novu lekciju.

Skočio je sa zida i prišao uzvišenju. „Ovo je mravinjak.“ Nije zvučao poletno. Crni insekti besciljno su lutali oko humke.

„Upravo tako. Izdignuta zemlja poručuje nam da je ispod nje gomila podzemnih tunela koje su ovi mališani napravili marljivim radom. Negde dole nalaze se i hiljade sićušnih jajša. Sve ih je polegla kraljica koja čitav život provede pod zemljom, ne videći bela dana.“

Sagnuo se i dao znak Šerloku da mu se pridruži. „Gledaj kako se kreću“, rekao je. „Da li zapažaš nešto?“

Šerlok je posmatrao insekte. Bazali su u različitim pravcima. Često su menjali pravac kretanja bez vidljivog razloga. „Kreću se nasumice“, rekao je. „Ili reaguju na nešto što mi ne vidimo.“

„Prvo objašnjenje je verovatnije“, rekao je Krou. „Takav način hoda zovemo *pijani korak*. To je dobar način da se brzo pregleda velika površina kad se za nečim traga. Većina ljudi bi, pretražujući neku oblast, išla pravolinijski, napred-nazad, ili bi podelili površinu u odeljke i pretraživali jedan po jedan deo mreže. Tako temeljna pretraga obično garantuje uspeh, ali nasumično kretanje pruža mogućnost za *brži* rezultat. Nazivamo ga pijanim korakom zato što tako hodaju ljudi kad se naloču viskija – leva noga ide na jednu, desna na drugu, a glava na treću stranu.“ Izvadio je nešto iz džepa na sakou. „Da se vratimo mravima: gledaj šta rade kad pronađu nešto zanimljivo.“

Pokazao je Šerloku šta drži u ruci – glinenu teglicu pokrivenu navoštenim papirom. „Ovo je med“, rekao je pre no što je Šerlok stigao da ga pita. „Kupio sam ga na pijaci.“ Odrešio je kanap oko grlia i odstranio papirni poklopac. „Izvini ako budi loše uspomene.“

„Ne brini.“ Čučnuo je kraj učitelja. „Mogu li da te pitam zašto se šetaš okolo s teglicom meda u džepu?“

„Čovek nikad ne zna kad će mu zatrebati“, sa osmehom će Krou. „Ko zna, možda sam sve ovo unapred isplanirao. Izaberi verovatnije objašnjenje.“

Šerlok sa osmehom odmahnu glavom.

„Med se uglavnom sastoji od šećera i još koječega“, nastavio je Krou. „A mravi obožavaju šećer. Nose ga u gnezdo da njime hrane kraljicu i mališane koji se izležu iz jaja.“

Umočio je prst u med rastopljen na jutarnjem suncu. Otre-sao je krupnu, blistavu kap na tle. Pala je na vlat trave, a odande na zemlju.

„Gledaj šta će se sad desiti.“

Šerlok je posmatrao kako se mravi kreću nasumičnim puta-njama. Peli su se po vlatima trave i neko vreme visili naopako. Lutali su između gomilica zemlje. Onda je jedan prešao preko tanke niti meda. Ukopao se u mestu. Šerlok je na trenutak po-mislio da se zalepio, ali onda se mrav vratio unazad i ponovo pregazio slatku nit. Zario je glavu u nju, kao da pije.

„Skuplja koliko god može da ponese“, objašnjavao je Krou ravnim tonom. „Sad će krenuti u gnezdo.“ Zbilja se činilo da se vraća sopstvenim tragom, ali nije išao pravo ka gnezdu, već opet napred-nazad. Isprekidano putešestvije potrajalo je neko-liko minuta. Šerlok zamalo da ga izgubi iz vida kad mu se put nekoliko puta ukrstio s putanjama drugih mrava. Konačno je stigao do gomile suve zemlje i nestao u rupi.

„I šta će sad?“, pitao je Šerlok.

„Posmatraj med.“

Desetak mrava, možda i petnaestak, ubrzo je otkrilo med. Svi su uzeli izvjesnu količinu. Sve više insekata pridruživalo se zabavi. Novi su pristizali dok su drugi napuštali skup i kretali ka gnezdu.

„Šta si primetio?“, pitao je Krou.

Šerlok sagnu glavu da bi ih bolje video. „Izgleda da im treba sve manje vremena da stignu do gnezda.“

Posle samo dva minuta, formirale su se dve paralelne kolone mrava. Jedna se kretala ka medu, druga se vraćala ka gnezdu. Nasumično kretanje ustupilo je mesto vrlo urednim kolonama.

„Dobro je“, s odobravanjem će Krou. „Sad ćemo izvesti mali eksperiment.“

Iz džepa je izvadio papir veličine dlana i položio ga na tle, tačno na pola puta između meda i gnezda. Mravi su prelazili preko papira kao da ga ne primećuju.

„Kako komuniciraju?“, pitao se Šerlok. „Kako su mravi koji su pronašli med javili onima u gnezdu gde je?“

„Nisu im javili“, odvratio je Krou. „Kad se neko vrati s medom, to je znak da je tamo negde hrana, ali oni ne mogu da razgovaraju, da čitaju misli, niti da pokazuju nožicama. Ovde je na delu nešto daleko promućurnije. Dozvoli mi da ti pokažem šta se dešava.“

Vešto je okrenuo parče papira za devedeset stepeni. Mravi koji su tad s papira prešli na travu počeli su izgubljeno da lutaju. Šerlok je zapanjeno posmatrao insekte koji su stigli do papira. Napredovali su uredno preko njega, sve dok ne stignu do polovine lista. Tamo bi skrenuli i nastavili pod pravim uglom u odnosu na prethodnu stazu. A kad bi stigli do ivice i sišli na tle, počeli bi da lutaju.

„Slede stazu. Oni je vide, a mi ne. Mrav ispred utvrđuje stazu, a mrav iza njega je sledi, i tako kroz celu kolonu. Kad okreneš papir, nastavljaju da slede jedan drugog, ne znajući da je počela da vodi na pogrešnu stranu.“

„Tako je“, s odobravanjem će Krou. „Pretpostavljam da se radi o nekoj hemikaliji. Dok mrav nosi hranu, ostavlja trag neke hemikalije za sobom. Zamisli krpu pokrivenu materijom

snažnog mirisa, kao što je anis, vezanu za mravlju nogu. Drugi mravi, kao psi, slede takav trag. Prvi insekt će zbog pijanog koraka lutati dok ne stigne do gnezda, ali sve više mrava pronalaziće med. Neki će ići dužim, a neki kraćim stazama do gnezda. S porastom broja mrava, staze će se skraćivati, zato što su delotvornije i zato što se mravi njima brže vraćaju. Duže staze, one nasumične, polako će bledeti zbog nedelotvornosti. Na kraju formiraju gotovo pravu liniju. Eksperiment s papirom nam to dokazuje. Mravi još idu tom pravom linijom, iako ih sad vodi dalje od gnezda, a ne ka njemu. Posle nekog vremena, opet će pronaći pravi put.“

„Neverovatno“, uzdahnu Šerlok. „Ko bi rekao. To ponašanje nije... inteligentno... zato što je instinktivno i zato što nema komunikacije između njih, ali izgleda kao inteligentno.“

„Ponekad je“, istakao je Krou, „grupa manje inteligentna od pojedinca. Uzmimo za primer ljude. Pojedinačno gledano, mogu biti pametni, ali kad se okupe u gomilu, uvek postoji opasnost od nereda, pogotovu kad se prepuste instinktima. Ipak, grupa ponekad ume da bude i pametnija od pojedinca, kao ovi mravi, ili roj pčela.“

Uspravio se i otresao prašinu i travu s lanenih pantalona. „Instinkt mi govori da se bliži vreme ručku. Misliš li da će tvoj stric i strina naći još jedno mesto za stolom za ovog putnika namernika iz Amerike?“

„Siguran sam da hoće. Mada ne mogu da tvrdim da će i naša kućepaziteljka, gospođa Eglantin, biti istog mišljenja.“

„Prepusti nju meni. Raspoložem neiscrpnim zalihama šarma.“

Šetali su preko polja i gajeva. Krou mu je usput pokazivao skupine jestivih pečuraka. Utvrđivali su lekciju o preživljavanju od pre nekoliko nedelja. Šerlok je bio prilično siguran da

mi mogao opstati u divljini, jedući ono što u njoj nađe a da se ne otruje.

Nakon pola sata približili su se domu Holmsovih, velikoj i prilično zlokobnoj kući nasred velike okućnice. Šerlok je ugledao prozor svoje spavaće sobe na vrhu zgrade. Nije se lepo osećao u maloj prostoriji niske tavanice i nepravilnog oblika. Teška srca je odlazio na počinak.

Ugledali su kočiju ispred ulaznih vrata. Kočijaš se odsutno igrao bičem. Konj je žvakao seno iz korpe, pričvršćene za glavu.

„Gosti?“, reče Krou.

„Stric Šerinford i strina Ana nisu mi pominjali goste za ručkom“, reče Šerlok. Pitao se ko se dovezao kočijom.

„Zašto bi rasipali energiju na nagađanje kad ćemo uskoro dobiti odgovor.“

Šerlok je potrčao stepeništem do ulaznih vrata. Zatekao ih je poluotvorena. Krou je polako išao za njim.

Hodnik je bio mračan. Zraci svetla prodirali su kroz visoke prozore otkrivajući čestice prašine. Ulja na platnu bila su gotovo nerazaznatljiva u polumraku, a letnja zapara gotovo opipljiva.

„Obavestiću ih da si došao.“

„Nema potrebe“, progundā Krou. „Neko već zna.“ Klimnuo je ka senkama ispod stepeništa.

Prilika je iskoračila iz duboke pomračine. Samo je bleđa koža odudarala od crne haljine i kose.

„Gospodine Krou“, reče kućepaziteljka, „ne verujem da smo vas očekivali.“

„Dom Holmsovih nadaleko je poznat po gostoprimstvu“, raspoloženo odvratī Krou, „i brizi koju ukazuje putnicima namernicima. Sem toga, ko bi propustio priliku da vas ponovo vidi, gospođo Eglantin?“

Šmrcnula je i trznula tanušnim usnama ispod oštrog, malenog nosa. „Sigurna sam da je veliki broj žena podlegao vašem šarmu, gospodine Krou. Jednako sam sigurna da neću biti jedna od njih.“

„Gospodin Krou ostaće na ručku“, odlučno reče Šerlok, iako mu srce zadrhta kad se ledeni pogled kućepaziteljke zaustavi na njemu.

„O tome odlučuju stric i strina, a ne ti.“

„U tom slučaju ću ih ja obavestiti o njegovom dolasku, a ne ti.“ Obratio se Ejmijusu: „Sačekaj me ovde dok ih obavestim.“ Pogledom je potražio gospođu Eglantin, ali ona se već stopila sa senima i nestala.

„Ta žena je zaista neobična“, promrmlja Krou. „Ne ponaša se kao sluškinja, već nastupa kao član porodice, kao da ona zapoveda kućom.“

„Ne znam zašto joj stric i strina dopuštaju da se tako ponaša“, odvrati Šerlok. „Kod mene ne bi mogla tako.“

Bacio je pogled u sobu za prijem. Sluškinje su poslovale oko stola u zadnjem delu prostorije. Postavljale su ovale s pečenjem, ribom, sirom, pirinčem, turšijom i hlebom. Najveći deo hrane poticao je s imanja, kao što je i običaj u domu Holmsovih. Nije video strica ili strinu. Vratio se u hodnik. Prišao je vratima biblioteke i, posle kraćeg oklevanja, pokucao.

„Da?“, odgovori mu glas naviknut na duge propovedi i govore. Pripadao je Šerinfordu Holmsu, Šerlokovom stricu. „Napred!“

Otvorio je vrata. „Gospodin Krou je ovde“, rekao je kad je ugledao ujaka za radnim stolom. Nosio je crno odelo staromodnog kroja. Upečatljiva starozavetna brada pokrivala mu je grudi. Sezala je do upijača za mastilo na stolu. „Pitao sam se da li bi mogao da ostane na ručku.“